

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 6 (1064). Люты 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

М. Пражская
Библиотека им. Ленина
М. Пражская 9

НАША АРМІЯ

Спачатку яна называлася Чырвоная гвардыя. Гэта былі ўзброеныя рабочыя, сяляне, інтэлігенты. Яны былі апрануты кожны ў сваё. Адрознівала іх ад цывільных чырвоная стужка на рукаве і зброя. Чырвоная гвардыя ішла на штурм старога свету, адбівала атакі контррэвалюцыі.

Але для перамогі ма-ла было аднаго рэвалюцыйнага ўздыму. Арміі старога свету мелі вялікі вопыт, стратэгічную і тактычную падрыхтоўку камандзіраў, вымуштраваных салдат.

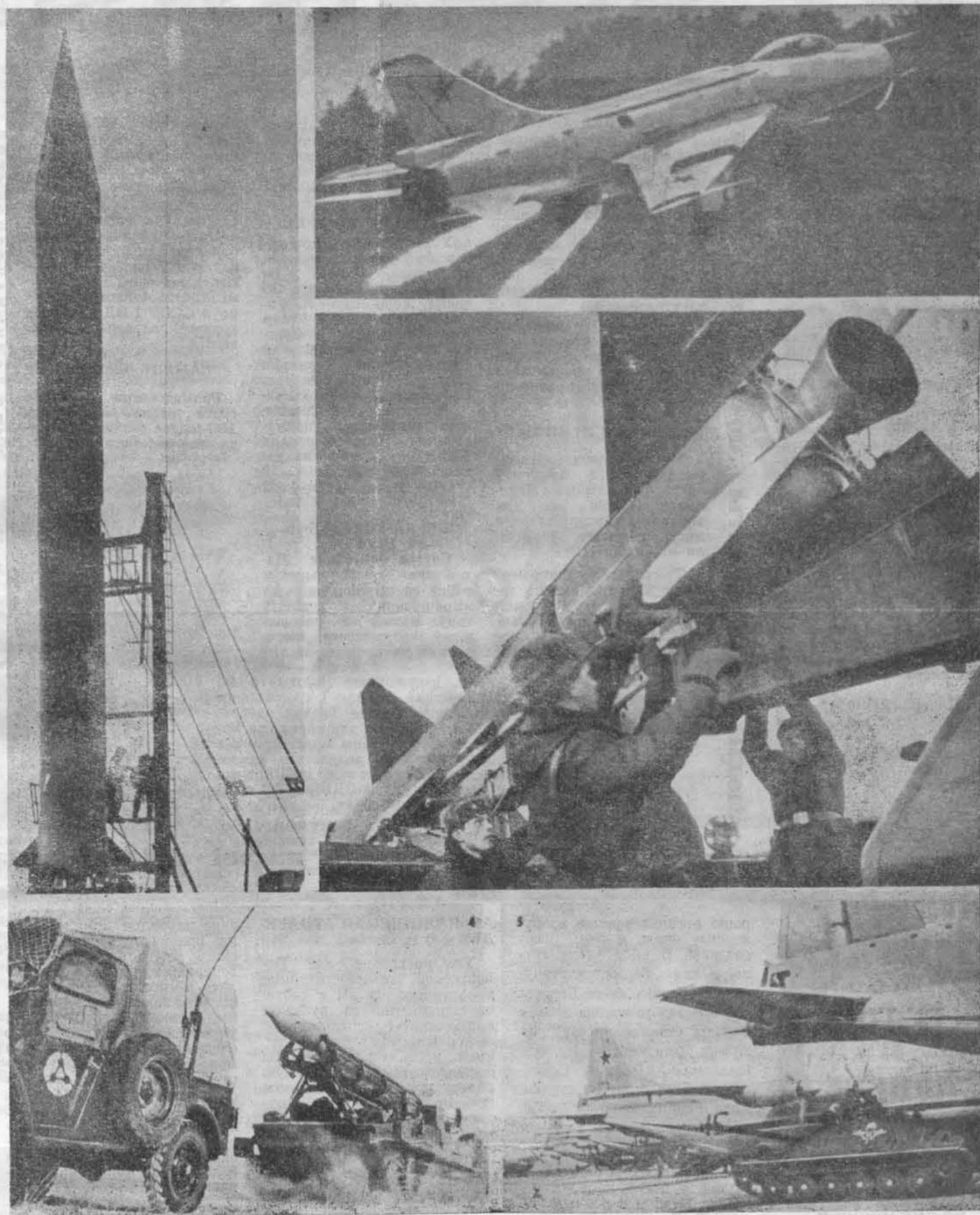
14 краін свету паслалі свае вымуштраваныя арміі, каб вярнуць капіталізму яго ўладу. Для абароны заваёў Кастрычніка трэба было мець добра арганізаваныя ўзброеныя сілы. І тады гвардыя стала Чырвонай Арміяй. Рэвалюцыйныя сілы яе воінаў трэба было падмацаваць ваеннымі ведамі і вывучкай.

Чырвоная Армія разбіла ворагаў Краіны Саветаў на ўсіх франтах. Адступалі пад яе націскам вымуштраваныя і добра ўзброеныя арміі Германіі, Англіі, Францыі, Японіі і іншых краін. Чырвоная Армія была горш узброена і абучана, але яна была мацнейшай, бо яе натхняла ідэя, за якую яна змагалася.

У 1941 годзе гітлераўская Германія арганізавала ўсе чорныя сілы Еўропы на крывавы паход супраць Краіны Саветаў. Фронтам ад Балтыйскага да Чорнага мора ішлі на нас нямецкія, італьянскія, іспанскія, румынскія, венгерскія, фінскія палкі і дывізіі. Чырвоная Армія была адна, Арміі саюзнікаў накоплівалі і збегалі сілы. Віцэ-прэзідэнт Трумэн выказаў думку рэакцыі Захаду такімі словамі: «Калі мы ўбачым, што выйграе Германія, то нам трэба дапамагачь Расіі, а калі выйграваць будзе Расія, то нам трэба дапамагачь Германіі, і такім чынам няхай яны забіваюць як мага больш». Тую ж думку выказаў услых тагачасны міністр авіяцыйнай прамысловасці ў кабінете Чэрчыля Мур Брабазон. Ён заявіў, што «лепшым выходам барацьбы на Усходнім фронце было б узаемнае абясціненне Германіі і СССР, у выніку чаго Англія магла б заняць пануючае становішча ў Еўропе». Надзеі Трумэна і Брабазона не збыліся. Нават Чэрчіль мусіў заявіць: «Небяспека, якая пагражае Расіі, — гэта небяспека, якая пагражае нам і Злучаным Штатам». Чырвоная Армія, што ў ходзе вайны стала называцца Савецкай Арміяй, выратавала народы Еўропы і Амерыкі ад погрозы заняволення.

Савецкая Армія разграміла чорныя сілы Еўропы, арганізаваныя імперыялізмам, і пагнала іх ад Масквы і Волгі на захад да Эльбы. Саюзныя арміі ўстрывожыліся, пачалі спяшацца, каб Савецкая Армія не спіхнула гітлераўскую зграю і яе прыспешнікаў у хвалі Ла-Манша. Наша краіна і вызваленныя ад гітлерызму краіны Еўропы пачалі жыць самастойна і свабодна.

Сёння Савецкая Армія стаіць на варце Савецкай краіны, на

варце міру і сацыялізма. І што б там ні гаварылі ворагі, яна выконвае гэтую місію і знаходзіцца на чэхаславацкай зямлі. Успомнім мінулае. У 1939 годзе гітлераўская армія без бою акупіравала Чэхаславакію. Шэсць годаў чэхаславацкі народ стагнаў пад прыгнётам фашызму. Хто тады змагаўся супраць фашызму ў Чэхаславакіі? Толькі камуністы і арганізаваныя імі сілы. А хто ў тыя гады чуў пра дэманстрацыі на Вацлаўскай плошчы супраць акупантаў? Буржуазія прыціх-

ла. Гат у белых пальчатках нагнаў на яе страх і рабскую пакорнасць. Савецкая Армія вызваліла Чэхаславакію. Вясна 1945 года была сапраўднай вясной для народаў гэтай краіны. Выкананы вызваленчыя місію, Савецкая Армія вывела свае падраздзяленні з Чэхаславакіі, пакінуўшы толькі тысячы магіл сваіх воінаў, якія аддалі жыццё за свабоду гэтага краю. Але тыя, хто пры гітлераўскай акупацыі і пікнуць не дазваляў сабе, хто смяротную

схватку савецкіх воінаў з гітлераўскімі салдатамі на вуліцах чэхаславацкіх гарадоў назіраў з даху свайго хляўка, адчулі што сустрэчы з салдатам у форме Савецкай Арміі не трэба баяцца. І яны, злезшы з таго хляўка, сталі вельмі смелымі, расперазаліся. Савецкія воіны, якія ў мінулым годзе прыйшлі ў Чэхаславакію, выконваючы свой інтэрнацыянальны абавязак, праявілі высокую свядомасць і вытрымку. Яны сваімі паводзінамі не прынізілі год-

насць чэхаславацкага народа і славу сваёй арміі, загартаванай у барацьбе з сіламі цемры і рэакцыі. Пройдзе час, і гэты падзвіг Савецкай Арміі будзе зразуметы і ацэнены і тымі людзьмі, якія, аглушаныя буржуазнай балбатнёй, не разабраліся, якая армія і з якімі мэтамі прыйшла на зямлю Чэхаславакіі. 51 год Савецкая Армія бароніць інтарэсы працоўных, справу міру і сацыялізма. І ў гэтым яе непераможная сіла і яе слава.

МЕМАРЫЯЛЬНЫ ЦЭНТР

На старых фатаграфіях Сямбірска побач з іншымі можна знайсці і дом Жарковай па Стралецкай вуліцы. У ім прайшлі першыя дзіцячыя гадзі Уладзіміра Ільіча Леніна. Сям'я Ульянавых жыла тут з 1870 па 1875 гады.

...Паводле слоў Ганны Ільінічы Ульянавай-Елізаравай, Стралецкая вуліца ўпіралася ў плошчу з турмой, «якая выходзіла галоўным фасадом на так званы «Стары вянец» — высокі бераг Волгі са збяжучымі ўніз фруктовымі садамі... «Стары вянец» быў зусім дзікай украінай горада. Тут стаяла толькі пара лавак над абрываам».

Іменна на гэтым месцы ўзводзіцца сёння галоўны будынак Ленінскага мемарыяльнага цэнтру. Ульянаўскія краязнаўцы і фотаамаатары рэзюмна фіксуюць кожную новую рысу, кожны выдатны факт на гэтай усенароднай будоўлі з самага першага кроку—22 красавіка 1967 года, дня закладкі мемарыялу, —да сённяшняга. У гэтым цікавым летатніку з'явіўся яшчэ адзін кадр: «Дом пераезджае». Рабочы завод «Кантактар» фотаамаатар Уладзімір Цімафевіч Клімчук сфатаграфваў момант, калі памяты дом быў падняты на 3 метры 25 сантыметраў і падрыхтаваны да перанясення на новы, больш высокі фундамент. Ён займае цяпер месца ў адзіным мемарыяльным комплексе побач з галоўным будынкам мемарыяльнага цэнтру.

Навуковыя супрацоўнікі Ульянаўскага філіяла цэнтральнага музея У. І. Леніна падрыхтоўваюць для гэтага дома новыя экспазіцыі. Значнае месца сярод матэрыялаў займаюць дакументы, фатаграфіі, прысвечаныя жыццю і дзейнасці выдатнага сібірскага педагога Ільі Мікалаевіча Ульянава, бацькі Леніна.

ГОД РУСКАЙ МОВЫ

У фінскіх газетах нарэдка можна ўбачыць аб'явы, якія запрашаюць на работу людзей з веданнем рускай мовы. Такія спецыялісты асабліва патрэбны фірмам, што гандлююць з СССР.

Таварыства «Фінляндія — СССР» і міністэрства асветы Фінляндыі праводзяць вялікую работу па арганізацыі курсаў рускай мовы. Летам будзе праведзены семінар выкладчыкаў рускай мовы. У яго рабоче прымуць удзел запрошаныя з СССР філолагі. Некалькі фінскіх настаўнікаў у жніўні прыбудуць на міжнародны семінар, які арганізуецца ў Маскве.

людзі падзеі факты людзі падзеі факты людзі падзеі факты людзі падзеі факты

АГНІ ПАЛЕССЯ
На лічыльніках буйнейшай у рэспубліцы Бярозаўскай ДРЭС з'явілася лічба 400. Гэта значыць, што белаазерскія энергетыкі ў студзені ўжо далі прамысловым прадпрыемствам, калгасам і саўгасам рэспублікі, а таксама ў братнюю Польшчу 400 мільёнаў кілават-гадзін электраэнергіі.
Калектыў беларускага энергагиганта, стаўшы на ленінскую працоўную вахту, працягвае працаваць з перавышэннем праектнай магутнасці.

БЕЛАРУСЬ У ЛЕЙПЦЫГУ
Мінскі завод аўтаматычных ліній закончыў адгрузку на веснавы Лейпцыгскі кірмаш ліній для апрацоўкі картэра задняга моста легкавога аўтамабіля «Масквіч-412».

Трыццаць прадпрыемстваў Беларусі будуць дэманстраваць на веснавым аглядзе ў Лейпцыгу больш як 130 сваіх вырабаў, пачынаючы ад вялікагруз-

ных аўтамабіляў і канчаючы мініяцюрнымі прыборамі. Большасць экспанатаў — новыя вырабы, асвоенныя толькі за апошні год.

КАЛГАСНАЯ ЗДРАУНІЦА
У калгасе «Рассвет» імя Арлоўскага адкрыўся санаторый. Цяпер у ім папраўляюць здароўе 36 членаў сельгасарцелі. Сярод іх пенсіянер Фёдар Вяляўскі, палявод Яўгенія Маглюй, механізатар Цімафей Іваноў, даярка Зінаіда Іваніцкая і іншыя. За час знаходжання ў калгасным санаторыі адпачываючыя пабывалі ў драматычным тэатры горада Бабруйска, ездзілі на аднадзённую экскурсію ў сталіцу нашай рэспублікі Мінск.

ШЧУЧЫНСКІ ЖЭНЬ-ШЭНЬ
Саўгас «Вялікае Мажэйкава» ў Шчучынскім раёне спецыялізуецца на вырошчванні лекавых траў. Больш за дзесяць відаў іх тут штогод высаіваецца на плошчы да тры-

сячы гектараў. Па волі чалавека прыкмыся на саўгасных паллях і «корань жыцця» жэнь-шэнь.
За поспехі ў лекавай раслінагадоўлі дзесяткі рабочых і спецыялістаў саўгаса ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, а гаспадарка ў цэлым — многімі дыпламамі і граматамі Міністэрства аховы здароўя СССР і ВДНГ, пераходнымі чырвонымі сцягамі.

ПАМЯЦІ ЗЕМЛЯКА
Грамадскасць Мядзельскага раёна адзначыла 100-годдзе з дня нараджэння вядомага беларус-

Мастацна-тэхнічны савет Усесаюзнага інстытута асартыменту лёгкай прамысловасці рэкамендаваў да вытворчасці 244 мадэлі вырабаў, якія распрацаваны на Мінскай скургалантарэйнай фабрыцы імя Куйбышава.
НА ЗДЫМКУ: мастак Т. ГУЛІНСКАЯ, мадэльеры Т. ВОЙЦІК і Г. АЗАРХ аглядаюць узоры тавараў 1969 года.

Калектыў Магілёўскай абласной аграхімлабараторыі робіць усё, каб кожны гектар зямлі быў выкарыстаны з найбольшай аддачай.
НА ЗДЫМКУ: тэхнікі-аналітыкі Л. АХМЕЯВА, А. СІМЧАНКА і загадчык лабараторыі А. ДАВЫДАУ праводзяць чарговае даследаванне.

кага паэта-рэвалюцыянера свайго земляка Адама Гурьновіча. Паэт нарадзіўся ў былым фальварку Кавалі недалёка ад вёскі Слабада. У гісторыка-краязнаўчым музеі Слабадскай сярэдняй школы сабраны матэрыялы пра земляка. Разам з выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры Уладзімірам Лашуком старшакласнікі зрабілі экскурсію на тых мясцінах, дзе калісьці стаяў дом Гурьновічаў.

У Слабадскай сельскай бібліятэцы сабраны выразкі з газет і часопісаў, у якіх расказваецца аб жыцці і дзейнасці паэта.

Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

«НАША АРМІЯ» — так называецца перадовая статья, напечатанная сегодня в номере. Наша армия сначала называлась Красной гвардией. Вооруженные рабочие, крестьяне, интеллигенция отличались от гражданского населения только красной повязкой на рукаве и оружием. Красная гвардия шла на штурм старого мира, отбивала атаки контрреволюции. 14 стран мира посылали свои дивизии и оружие, чтобы вернуть капитализму его власть. Для защиты завоеваний Октября нужно было иметь хо-

рошо организованные вооруженные силы, и они были созданы. В 1941 году гитлеровская Германия стянула все черные силы Европы для крестового похода против Страны Советов. Советская Армия разгромила эти черные силы. Сегодня Советская Армия стоит на страже мира и социализма.

В начале войны Евдокия Палицына не смогла эвакуироваться. С маленьким сыном на руках она осталась в Корме, а потом переехала в село Кляпин к родным мужа. «В Кляпине находился гарнизон полиции», — рассказывает Евдокия Палицына. — Мы с мужем и другими односельчанами провели среди полицейских соответствующую работу. Гарнизон сдали партизанам». По доносу предателя Евдокию Матвееву схватили каратели. Многие пережила отважная партизанская связная: смерть дочери, даже собственный расстрел... Сейчас Евдокия Матвеевна Палицына на пенсии. У нее четверо детей. Один — ветеринарный фельдшер, второй — офицер Советской Армии, третий работает в ДОСААФ, дочка учится в институте («СЛОВА

АБ КЛЯПІНСКАІ ТРАГЕДЫ», 3 стр.).

Уже несколько лет Белорусское товарищество по культурным связям с соотечественниками за рубежом поддерживает дружественные отношения с Федерацией русских канадцев. Мы посылаем землякам разную литературу, обмениваемся печатными изданиями, регулярно ведем переписку. Только в 1968 году мы приняли три группы туристов из Канады, делегацию ФРК в составе 5 человек и несколько десятков соотечественников, которые приезжали в нашу республику по частным визам. В конце прошлого года в составе группы советских туристов автор статьи «АДЗІНАЦАЦЭ ДЗЕН У КАНАДЗЕ» (4 стр.) побывал в стране кленового листа. В Монреале, Торонто, Виннипеге, Ванкувере состоялись встречи с соотечественниками, в главном правлении Федерации в Торонто и в ее отделах проходили теплые дружественные беседы с руководителями и членами ФРК. При каждом отделе Федерации есть рус-

ские народные дома, работают школы по изучению русского языка, библиотеки. На вечерах, которые устраивались в честь советских туристов, исполнялись песни на русском, белорусском и украинском языках. Было очень приятно узнать, что молодежь, родившаяся и выросшая в Канаде, знакома с искусством родины своих отцов. Федерация русских канадцев — одна из наиболее популярных патриотических организаций русской и белорусской эмиграции в Канаде.

Гродненская табачная фабрика — предприятие с большой историей. В 1961 году ей исполнилось 100 лет. Когда-то фабрика выпускала только махорку и папиросы низшего качества. Сейчас изделия гродненских табачников известны в стране как одни из лучших. «Юбилейные», «Неман», «Березка», «Белорусские», «Беловежские», «Мир», «Полесские», «Орбита», «Гродно», «Фильтр», «Прима» — 25 наименований папирос и сигарет выпускает папиросная фабрика «Неман». На предприятии много делается для улучшения качества и оформления табачных изделий. В ближайшее время популяр-

ные сигареты «Орбита» поступят в продажу в новой упаковке — футляре из полиэтилена («ГРОДЗЕНСКАЯ ТЫТУНЕВАЯ», 4 стр.).

«І ПРАРОКІ СТАЛІ У ТУПІК» (5 стр.). — так называется фельетон, посвященный очередной сцене трагикомедии, которую уже не один десяток лет разыгрывают белорусские буржуазные националисты на различных подмостках. Первый акт, действие которого в основном разворачивалось на территории Белоруссии, временно оккупированной гитлеровцами, закончился для комедиантов трагически. Одни (Ф. Акинчич, В. Козловский, В. Ивановский) навсегда остались тлеть в белорусской земле, другие (С. Гутырчик, Б. Рагуля, Ю. Витьбич и др.) навсегда покинули ее. Второй акт начался на Западе. Вокруг Н. Абрамчика, исполняющего роль президента БНР, сгруппировались те, кто хотел заработать на предательстве и измене. Почти 25 лет тянется бездарная игра безбуржуазной группы, давно опустыленные всем эмигрантам исполнители ролей президентов, вице-президентов и радных, а они все продолжают ломать комедию.

УЗРОСТ ШКОЛЫ — 120 ГОД

Пінская сярэдняя школа № 2 адзначае сваё стодвацігоддзе. Яна была адкрыта як пяцігодняя павятовая школа для дваранскіх дзяцей. У 1858 годзе яе пераўтварылі ў рэальную гімназію. Гэта была першая сярэдняя навучальная ўстанова на ўсім Палессі — ад Брэста да Давід-Гарадка.

Захаваліся дакументы, якія расказваюць аб актыўным удзеле пінскіх гімназістаў ва ўзброеным паўстанні 1905 года і ў кастрычніцкіх падзеях 1917 года. У снежні 1905 года жандарскі ротмістр Нартаў тэлеграфавалі ў дэпартамент паліцыі: «Сёння ў Пінску рабочыя чыгушкі і рэалісты аб'ядналіся з рэвалюцыянерамі. Узброілася 10 тысяч чалавек. Сілай зняты прыслуга, рамізнікі, закрыты крамы, вуліцы акружаны бастуючымі». Ротмістр прасіў аказаць яму ўзброеную дапамогу ў падаўленні паўстання.

У 1915 годзе пасля акупацыі горада нямецкімі войскамі ў вучылішчы размясцілася ваенная камендагура. Уся маёмасць была разрабавана і знішчана.

Толькі ў 1919 годзе зноў пачаліся заняткі. Вучылішча ператварэцца ў гімназію гуманітарнага тыпу. Навучаліся ў ёй дзеці памешчыкаў, фабрыкантаў і багатых інтэлігентаў. І толькі 1 студзеня 1940 года пасля

вызвалення Заходняй Беларусі на базе гімназіі ствараецца агульнадаступная сярэдняя школа.

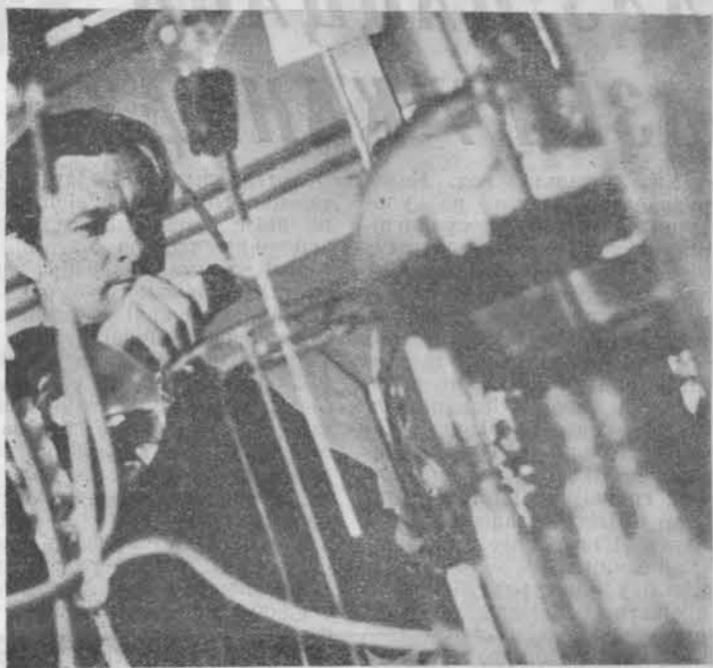
У першыя дні Вялікай Айчыннай вайны гераічна загінулі дырэктар школы А. Палунін і дзесяцікласнік І. Чуклай. Пятнаццаць пры адступленні поўнаасцю спалілі школьны будынак.

За пасляваенныя гады школа выпусціла больш 1 000 юнакоў і дзяўчат. Сярод іх ёсць вучоныя і буйныя гаспадарчыя кіраўнікі, педагогі і інжынеры, афіцэры Савецкай Арміі і артысты, перадавікі вытворчасці. 15 выпускнікоў абаранілі кандыдацкія дысертацыі.

Настаўніцкі калектыў па праву ганарыцца сваімі ветэранамі, якія працуюць па 20 і больш год. Высокае званне «Заслужаны настаўнік» прысвоена Т. Корж і М. Назарэнка. Настаўніца А. Кебец узнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Калі 30 год назад школа была адзінай сярэдняй навучальнай установай на ўсю Піншчыну, то цяпер толькі ў Пінску 13 школ і 7 тэхнікумаў, у якіх навучаецца 15 тысяч чалавек.

С. ШАПРА.

Плённую навуковую работу вядуць супрацоўнікі Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства. НА ЗДЫМКУ: старшы навуковы супрацоўнік аддзела зернебабовых кандыдат сельскагаспадарчых навук Анатоль ХОЛАДАЎ вызначае фракцыйны састаў бялкоў лубіну.

СЛОВА АБ КЛЯПІНСКАЙ ТРАГЕДЫІ

У пачатку вайны Еўдакія Паліцына не змогла эвакуіравацца. З шасцімесячным сынам на руках яна засталася ў Карме, а потым перабралася ў вёску Кляпін да родных мужа. Праз некаторы час, удэцкі з палону, вярнуўся двойчы паранены муж.

— У Кляпіне знаходзіўся гарнізон паліцыі, — расказвае Еўдакія Мацвееўна. — Мы з мужам і іншымі вяскоўцамі правялі сярод паліцыяў адпаведную работу. Гарнізон здаўся партызанам. Адзін жа з паліцыяў удэцкі ў Карму і расказаў аб усіх фашыстам.

9 сакавіка 1943 года атрад карнікаў з 40 чалавек прыбыў у Кляпін. Паліцэйскі Дубаў прывёў іх к дому Паліцыных. Яны схапілі Еўдакію Мацвееўну з васьмімесячнай дачушкай Раяй. Сына Валодзію схавалі суседзі.

— Мяне з дачкой — усямінае Е. Паліцына, — а таксама В. Чураўцова, І. Балбукова, М. Паліцына і іншых разам з дзецьмі — усяго 29 чалавек — заганілі ў дом Фамы Кашуры. Усю ноч збівалі, пыталіся, куды падзеліся паліцаі, дзе знаходзіцца партызаны. На наступны дзень нас павезлі з Кляпіна ў напрамку Кармы. Па дарозе мы спыніліся, і карнікі загадалі нам распрацаваць. Пастроілі ўсіх у адзін рад, а заду паставілі кулямёт. Раз'юшаныя ворагі яшчэ раз патрабавалі сказаць аб месцазнаходжанні партызан, аб той дапамозе, якую мы аказвалі ім...

Людзі стаялі моўчкі. Пабліскаваў кулямёт. Еўдакія шчыльнай прыхіліла да грудзей сваю Раю.

— Дык будзеце гаварыць ці не?! — крычалі карнікі.

І тады застаракатаў кулямёт. Людзі падалі, прашытыя кулямі.

Еўдакія Мацвееўна яшчэ стаяла, трымаючы на руках дачушку, але вось і яна павалілася, параненая ў нагу разрыўнай куляй.

Пасля расстрэлу ворагі пачалі правяраць, ці не застаўся хто ў жывых. І ўсіх па чарзе дабівалі з вінтовак.

Вось прагучаў яшчэ выстрал. Гэта стралялі ў Раю.

Пасля гэтага Еўдакія Мацвееўна страціла прытомнасць, а калі апытомнела, то адчула, якой цяжкой была яе нага. Прыўзнялася. Упала. Яшчэ раз узнялася. Паліцыяў ужо не было.

Паліцына папаўзла ў Кляпін. Жыццё ёй выратаваў фельчар Іван Зенчанка. Праз нейкі час жанчыну адправілі ў партызанскі атрад, дзе яна праляжала 9 месяцаў.

У 1944 годзе партызаны знайшлі паліцыя Дубава ў Карме. Ён атрымаў па заслугах.

Цяпер Еўдакія Мацвееўна Паліцына на пенсіі. У яе чацвёра дзяцей. Адзін — ветэрынарны фельчар, другі — афіцэр Савецкай Арміі, трэці працуе ў ДТСААФ, а дачка Рая (яна названа імем сваёй загінуўшай сястрычкі) вучыцца ў педінстытуце...

Еўдакія Мацвееўна шмат зрабіла як партызанская сувязная, шмат перажыла. Яна ўзнагароджана медалямі «За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне», «20 год перамогі над Германіяй».

В. УШАУ-ЛАНДЫШ,
С. ЛОПУЦЬ.

ВЕСКІ бываюць розныя — старажытныя і новыя, вялікія і малыя, значымія і сціплыя.

Вёска, з якой мяне разлучыла ліхалецце вайны, стаіць недзе паміж двума гэтымі полюсамі — яна сярэдняя па ўзросце, велчыні і прыкметнасці. Не дала яна свету буйных вучоных, але няма ў ёй ніводнага непісьменнага! Не нарадзіліся тут легендарныя генералы, але колькі вяскоўцаў па-геройску ваявала на фронце! Не вывелі сяльчане адмысловых гатункаў шпаніцы, але з якой рупнасцю гадуецца яны ўраджаі!

МАЯ РОДНАЯ ВЁСКА КУПРЭЁКА

Вёска гэта — прывабны, цудоўны куточак роднай Беларусі. Са сваімі модамі, звычкамі, гонарам. І дзе б ты ні быў, што б ні рабіў, з кім ні сябраваў — усё адно хочацца завітаць у вёску, дзе нарадзіўся і рос. Павольна пройдзешся вуліцай, учуеш цікавыя гісторыі, дасціпны гумар, і пабачыць у табе сілы, пахарашне на сэрцы. Вось чаму мне заўсёды карціць завітаць у родныя мясціны.

ВЯСНА — пара квецені. Выйдзеш дрыготкім ранкам за аколцу — так светла і радасна думаецца, далёка і ясна бацьшца. Вунь там, за гумном, дзве чародкі бярозак, стройных і гнуткіх, абступілі прасёлак і поцяць паветра млявым водарам.

Па-над разорамі свідруюць зыбкі блакіт неба галастыя жаўрукі і вяртлявыя кнігаўкі. Далучыліся да іх гракі... І шматгалосы птушыны хор даў у падарунак наваколлю цудоўную мелодыю. З ёю спарнай працуецца, гарачэй любіцца.

ЛЕТА — дні сонечных летуценняў, раннях пабудак і позніх вячэр. Ніхто летняй парой не сядзіць склаўшы рукі, ніхто не траціць марна часу. У дзяцей свае клопаты. Іх вабіць лес, гаманкі, духмяны, шчодры. Валачэ дзетвара дадому кошыкі, а там — баравічкі і падаснавікі, су-

ніцы і чарніцы...

ВОСЕНЬ — часы імкнёных заранкаў, ціхага блакіту бабінага лета, яркіх вогнішчаў на бульбяных палатках. А загляніце такою парою ў сад! Не адарвацца ад духмяных антонавак, шлапаню, пепінак... Здаецца, дакраніся — сок так і пырне з іх налітых шчок.

ЗИМА — на вуліцы шугае замеч, злосна свісча вецер, а ў хаце цёпла і ветла. Гаспадыня ўвішна тупае ля печы. На прыпечку ў патэльні цвірчыць сала. Пахне буль-

лі ў тыл за новай ваеннай тэхнікай. Дзядзкам хацелася пачуць весткі з перадавой, кабетам карцела запітання: «Ці не бачылі там майго?», а дзяўчынам не цярылася ўсміхнуцца салдатам.

Парфён Змітровіч з такой нагоды прапанаваў наладзіць канцэрт з удзелам франтавікоў.

— Ды ці знойдзецца дастаткова музычных інструментаў? — занепакоіўся ён. Сталі прыгадваць. Высветлілася, што не хапае мандаліны.

— Яе зробіць Мікола Сцепацкіні! — вырашылі грамадой.

банымі аладкамі і сырадом. Мужчыны ў чаканні вячэры гавораць між сабой. Гамонка льецца плаўна, памяркоўна. Шляна ўслухаўшыся ў яе, ты шыбуеш ў сіваю даўніну, а адтуль на касмічнай хуткасці вяртаешся ў дні сённяшняга. А найбольш ўсхваляюцца, калі пачынаюцца расказы пра справы і ўчынікі людзей тутэйшых. Дык паслухаем і мы адну гісторыю...

Парфён Змітровіч вярнуўся з фронту адным з першых. Увесь пасечаны кулямі і асколкамі, ён часцяком хварэў, але распачы не падаваўся. Як толькі крыху пераставалі ныць раны, браўся за сякеру, пілу, рыдлёўку, касу. Адным словам, не цураўся ніякай работы: валуў лес, вазіў гной, араў зямлю, касіў траву. А вечарам браў у рукі трафейны акардэон і кляпаў у клуб. Дзяўчаты дзякавалі Парфёну Змітровічу за музыку, але затоена сумавалі па струнным аркестры. Гэты аркестр да вайны быў гордасцю вёскі. Скрыпка, гітара, мандаліна, балалайка добра служылі і на спеўках, і на танцах. Аркестранты заўжды бралі прызы ў раёне. А цяпер тутэйшыя музыканты трымалі ў руках вінтоўкі і аўтаматы.

Неспадзеўкі ў вёску завітала двое франтавікоў — еха-

Міколу вяскоўцы ведалі як майстра на ўсе рукі, цудоўнага ўмельца. Любая справа гарэла ў ягоных руках. А гэту просьбу ён уззяў выканаць з асаблівай стараннасцю.

Ноч і дзень завіхаўся Мікола. Шукаў матэрыял, варыў клей, адшчыпваў пластыны, прыспешваў сушэнне. А к вечару мандаліна завінела — пяшчотна, ласкава, напеўна.

— Граць на гэтым інструменце буду сам, — сказаў Мікола.

К вечару клуб быў набіты бітком. Кожнаму хацелася на свае вушы паслухаць струнны аркестр. І вось яны, музыкі, з'явіліся. Зала прыціхла. Чатыры хлопцы, чатыры героі дня — вайсковыя і цывільныя — уселіся на ўслончыку, давалі да ладу інструменты, і паліліся, палпылі, быццам жытнёвыя хвалі, мелодыі народных песень і танцаў. У гэтыя хвіліны кожнаму прыгадалася нешта сваё, асабістае, патаемнае і адметнае. І разам з тым кожны жыў думкай аб тых, хто першы ўзняўся ў атаку і ўпаў ад варожай кулі, хто, расстраляўшы ўвесь боекомплект, рушыў на таран з нямецкім сцягватнікам, хто на палаючым танку прасяваў варожыя аковы, хто ад голаду і холаду сканаў у нанцлагеры...

Калі сціхлі мелодыі і людзі сталі пакідаць клуб, адна з жанчын сказала:

— Дзякуй вам, родныя. А мы ўжо будзем працаваць, не шкадуючы сіл, каб хутчэй вярнуліся нашы музыканты.

І. СІМАНОВСКИ.

Веткаўскі раён.

На Брэсцкім электралямпавым заводзе ўжо зманціравана больш трыццаці аўтаматычных ліній. Цяпер ідзе мантаж яшчэ трох. На іх будуць выпрацоўвацца аўтаматычныя лампы «А-26». Мантаж і наладку ліній вядуць беларускія спецыялісты і прадстаўнікі фірмы «Металэкспарт» Польскай Народнай Рэспублікі. НА ЗДЫМКУ: Яўгенія АКСЯНЮК на новай лініі па зборцы аўтаматычных лампаў «А-26».

АДЗІНАЦЦАЦЬ ДЗЁН У КАНАДЗЕ

Ужо некалькі год Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом падтрымлівае дружалюбныя адносіны з Федэрацыяй рускіх канадцаў. Мы пасылаем землякам розную літаратуру, абменьваемся друкаванымі выданнямі, выдаём рэгулярную перапіску. Гасцямі Таварыства было многа беларусаў з Канады. Толькі ў 1968, юбілейным годзе мы прынялі тры групы турыстаў, дэлегацыю ФРК у складзе пяці чалавек і некалькі дзесяткаў суайчыннікаў, якія прыежджалі ў нашу рэспубліку па прыватных візах да сваіх родзічаў.

У канцы мінулага года ў складзе групы савецкіх турыстаў я адзінаццаць дзён правёў сярод землякоў у Канадзе. Усім нам хацелася мець лепшае ўяўленне аб гэтай краіне, убачыць сваімі вачыма, як жывуць нашы суайчыннікі.

Маршрут нашай групы праходзіў праз увесь паўдзёны Канады. Таму нам прадставілася магчымасць пазнаёміцца з выдатнымі гарадамі Манрэалі, Таронта, Вініпегі і Ванкувера. Убачылі мы і жамчужыну Канады — вядомы Ніягарскі вадаспад.

Усюды мы сустракаліся з суайчыннікамі: беларусамі, рускімі і украінцамі. У Галоўным праўленні Федэрацыі ў Таронта, у яе аддзелах у Вініпегу і Ванкуверы праходзілі цёплыя, дружалюбныя гутаркі як з кіраўнікамі, так і з радавымі членамі Федэрацыі.

Пры кожным адзеле Федэрацыі ёсць рускія народныя дамы. Тут працуюць школы па вывучэнню рускай мовы, гурткі мастацкай самадзейнасці. Ёсць бібліятэкі мастацкай і навучальнай літаратуры.

У па-святочнаму ўпрыгожаных велізарных залах народных дамоў Таронта, Вініпегі і Ванкувера прымаюць рускія канадцы нашу групу. Гэтыя вечары дружбы праходзілі звычайна ў рабочыя дні, тым не менш на іх збіраліся сотні суайчыннікаў.

У Таронта на такой сустрэчы дэманстраваліся прывезеныя нам у падарунак Федэрацыяй кінафільм «Беларуская сюіта». У Вініпегу выступалі жаночы хор, якім кіруе наша зямлячка Алена Чачкоўская. Як крамяюча было слухаць у гэтай далёкай краіне песні роднай старані. Асаблівай папулярнасцю карыстаюцца тут «Падмаскоўныя вечары». Гэту песню падхапіла ўся зала, пелі на рускай, украінскай і англійскай мовах. Іншы раз здавалася, што мы знаходзімся не далёка за акіянам, а ў сябе на Радзіме.

Прыемна было, што моладзь, якая нарадзілася і вырасла ўжо ў Канадзе, ведае песні, музыку, танцы, звычай сваіх бацькоў.

Калі мы знаходзіліся ў Канадзе, у нас, у Беларусі, людзі рыхтаваліся да юбілею рэспублікі і Кампартыі Беларусі. Нам было прыемна бачыць і чуць, што да гэтай слаўнай даты ў гісторыі беларускага народа актыўна рыхтаваліся і члены Федэрацыі. Ва ўсіх народных дамах арганізаваліся выстаўкі беларускай літаратуры і сувеніраў. Афармляліся выстаўкі і фотапаборкі, у якіх расказвалася аб развіцці Беларусі за 50 савецкіх год. Калектывы мастацкай самадзейнасці рыхтавалі спецыяльныя святочныя праграмы.

Генеральны сакратар Федэрацыі Р. Акулевіч напярэдадні 50-годдзя БССР выступіў з радам артыкулаў на старонках «Вестніка», а затым выйшла яго брашура «50 год Савецкай Беларусі».

З артыкуламі аб Беларусі ў газеце выступалі суайчыннікі, якім пашчаслівілася пабываць у родных мясцінах, сваімі вачыма убачыць, як змянілася жыццё ў краі, з якога яны некалі паехалі за мора шчасна шукать.

Федэрацыя і газета «Вестник» існуюць на добраахвотных ахвяраванні суайчыннікаў. Федэрацыя аб'ядноўвае землякоў, газета даносіць да іх праўду аб Савецкім Саюзе, аб жыцці савецкіх людзей. І нашы землякі цягнуцца да ФРК, даражаць сваёй газетай і ўсямерна падтрымліваюць яе. Мы былі сведкамі збораў сродкаў у фонд «Вестніка». Гэта было на вечары дружбы ў Таронта. Людзі давалі па 50, 10, 5 долараў. Кампанія ў падтрымку «Вестніка» праводзіцца штогод. І вось ужо больш 30 год газета ФРК выходзіць рэгулярна.

Мы пераканаліся, што Федэрацыя рускіх канадцаў з'яўляецца адной з найбольш папулярных патрыятычных арганізацый рускай і беларускай эміграцыі ў Канадзе. Яна аб'ядноўвае абсалютную большасць рускай, беларускай і нават частку украінскай эміграцыі, не забываюць ФРК і тыя, хто нарадзіўся ўжо тут, у Канадзе. І не бачыў Радзімы сваіх бацькоў.

Знаходзячыся ўжо ў Канадзе, мы даведаліся з гутарак з землякамі, што ў сярэдзіне лістапада 1968 года ў Таронта праходзіў з'езд так званых «Задзіночаных беларусаў у Канадзе» — арганізацыя, якая складаецца з адшчепенцаў тыпу Кастуся Акулы, Барыса Рагулі і ім падобных. Між іншым, гэтыя «прадстаўнікі» Беларусі, яе народа свае загады падрыхтаваныя «трактаты» чыталі на з'ездзе не на беларускай, а на ламаанай англійскай мове. Дарэчы, на гэтай зборышчы, якое гучна называлася з'ездам, ледзь-ледзь сабралася паўтара дзесятка чалавек.

А ці ведае іх эміграцыя? Так, ведае. Ведае як здраднікаў Радзімы, памагатых гітлераўцаў у перыяд акупацыі ў Беларусі. І ці можа гурток гэтых адшчепенцаў параўнацца з арганізацыяй, якую падтрымліваюць усе суайчыннікі?

Дзякуючы клопам кіраўнікоў таварыства дружбы Канада-СССР, перш за ўсё яго прэзідэнта Леслі Ханта, за час знаходжання ў Канадзе мы пабывалі на прадпрыемствах і ў навучальных установах, на сельскагаспадарчых фермах, наведвалі тэатры. Усюды нас прымаў і павагай.

Тыя, хто суправаджаў нас у паездках па Канадзе, расказалі нам аб сваім жыцці, працы, аб дасягненнях краіны за апошнія дзесяцігоддзі, на працягу якіх Канада выйшла ў лік развітых краін свету. Мы мелі магчымасць убачыць і ценявія бакі жыцця гэтай капіталістычнай краіны.

Хочацца выказаць нашу падзяку і сказаць вялікае дзякуй Стэнлі Лінкевічу, Кірылу Самасціюку і Паўлу Седулу з Манрэалі; Арэсту Кавалевічу, Фёдару Вацэху з Вініпегі; Міхаілу Званарову, Антону Кульчынскаму, Уладзіміру Дзенежку з Таронта; Любе Сухаравай, Уладзіміру Рудкевічу, Сямёну Шэйпу, Антону Садоўнічыку і Андрэю Круку з Ванкувера. Яны зрабілі ўсё магчымае, каб мы наведалі з сабой як мага больш уражанняў аб Канадзе.

П. ФРАЛОУ,
адказны сакратар
Беларускага таварыства
па культурных сувязях
з суайчыннікамі
за рубяжом.

На ўкраіне Полацка.

Фота Ю. ІВАНОВА.

ГРОДЗЕНСКАЯ ТЫТУНЁВАЯ

Рэпартаж

Курыць шкодна. Гэта бласпярэчная ісціна. Асабліва, калі чалавек выкурвае пачак, а то і больш цыгарэт у дзень. Але калі злоўжываць нават такімі карыснымі рэчамі, як, напрыклад, сметанковае масла і ёсці яго па ідэаграму ў дзень, гэта таксама будзе шкодна. Аднак гутарка тут пойдзе не аб тым, наколькі курцы схільны да хвароб больш за тых, хто ніколі не браў у рукі папярсы, і не аб тым, што цыгарета, выкурваная ў падыходзячы момант, дапамагае супакойцца і знайсці правільнае рашэнне. Факт застаецца фактам — людзі кураць...

— Мне, калі ласка, «Беламор».

— А мне «Прыму».

— Ці ёсць у вас «Фільтр»?

— «Арбіту», калі ласка.

Звычайныя пытанні і просьбы ля прылаўка тытунёвага магазіна. Кожны выбірае па свайму густу. Адзін курыць толькі папярсы, другі — цыгареты, адзін аддае перавагу гатункам мяккім, араматычным, другі — больш моцным. Іншы раз, вагаючыся, пакунік выбірае пачак, на яго думку, прыгажэйшы за астатнія. У нашых магазінах багаты выбар добрых, выдатна аформленых тытунёвых вырабаў. Адна Гродзенская тытунёвая фабрыка «Нёман» выпускае 25 гатункаў папярсо і цыгарэт.

«Юбілейная», «Нёман», «Бязрозка», «Беларускія», «Белавескія», «Мір», «Палескія» — гэта папярсы вышэйшага сорту, «Арбіта» і «Гродна» — цыгареты вышэйшай якасці з ацэтатным фільтрам. На іх вытворчасць ідзе тытунь араматычны з букетам. А ёсць яшчэ «Прыбой», «Север», «Прыма», «Памір», «Беламорканал», «Фільтр», курільны тытунь і г. д. Як правіла, у кожным пачку 20 цыгарэт ці папярсо. Але выпускаюцца і вялікія маляўніча аформленыя каробкі па 75—100 штук.

Па зваротных адрасах на цюках з ліставым тытунём, які прыходзіць на фабрыку, можна смела вывучаць геаграфію — Грэцыя, Турцыя, Радэзія, Югаславія, Балгарыя, Венгрыя, Карэя, Тайланд, Індыя, В'етнам, Румынія. У нас у Саюзе тытунь вырошчваецца ў Сярэдняй Азіі, Закаўказзі, на Украіне. А наколькі Беларусь не належыць да рэспублік з цёплым кліматам, гродзенская фабрыка цалкам працуе на прывязной сыравіне.

Тытунь бывае араматычны (маленькія лісточкі з тонкім водарам) і шкільны (вялікія лісты з грубым пахам). Змяшанне гэтых двух відаў у розных прапорцыях дае розныя гатункі тытунёвых вырабаў. Прайшоўшы праз лінію падрыхтоўкі ліставога тытуню, сумесь увільготніваецца, здрабняецца і паступае ў цэхі — папярсныя і цыгарэтыны, выдатна абсталяваныя аўтаматычнымі і зарубежнымі апаратамі. Напрыклад, адна бескарэтная аўтаматычная лінія, якая складаецца з 10 гільзанабіўных агрэгатаў і ўпаковачнай машыны, выпускае за змену і мільён 200 тысяч папярсо. Абслугоўвае яе пяць машыністаў і адзін машыніст-рэгуляроўшчык.

Адным з адказных участкаў на фабрыцы з'яўляецца вытворчая лабараторыя. Яе кантралёры прымаюць сыравіну — ліставы тытунь, сюды ж у абавязковым парадку паступаюць узоры гатовай прадукцыі, якасць якой правяраецца дэгустацыйнай камісіяй. Адным з членаў гэтай камісіі з'яўляецца загадчыца вытворчай лабараторыі Кацярына Свінінікава. Дэгуставаць тытунёвыя вырабы —

складаная і адказная справа. Нават для такога выдатнага работніка, як Кацярына Андрэўна, а яна працуе на фабрыцы амаль 20 год. Кожнаму гатунку даецца бал па арамату і па смаку. І ад гэтай ацэнкі залежыць далейшы лёс вырабу.

Гродзенская тытунёвая фабрыка — прадпрыемства вялікай гісторыі. У 1961 годзе ёй споўнілася 100 год. Калісьці фабрыка Шарашўскага выпускала толькі махорку і папярсы ніжэйшых гатункаў. З нулявой адзнакі прыйшлося пачынаць гродзенскім тытунікам пасля вызвалення горада ад гітлераўскіх захопнікаў. Пры адступленні акупанты спалілі карпусы прадпрыемства, а абсталяванне нагрузілі ў вагоны і адправілі ў Германію. Аднак па дарозе эшалон затрымалі савецкія войскі, і ўсё абсталяванне было вернута законнаму гаспадару.

Сярод сённяшніх рабочых «Нёмана» шмат тых, хто аднаўляў спаленую фабрыку, хто памятае, у якіх цяжкіх умовах даводзілася працаваць у пасляваенны час. Не хапала рабочых рук, не хапала сыравіны. Затое зараз папярсы і цыгареты з маркай фабрыкі «Нёман» вядомы ў краіне як адны з лепшых тытунёвых вырабаў.

Немалая заслуга ў гэтым генеральнага дырэктара прадпрыемства П. Сяргеева, намесніка дырэктара С. Ашэрава, канструктара Я. Ліўшыца. Ім, напрыклад, належыць ідэя выпуску цыгарэт вышэйшай якасці ва ўпакоўцы з пол'этылену. Дарэчы, гэта першая спроба не толькі ў нашай краіне, але і ў Еўропе. У хуткім часе гродзенская «Арбіта» паступіць у продаж у рознакаляровых футаралях з пол'этылену, якія лепш за паперу і цэлафан засцерагаць цыгареты ад вільгаці, не дадуць ім скамячыцца і, безумоўна, знойдуць сваіх прыхільнікаў сярод пакунікоў.

Т. РЭУТОВІЧ.

ВЫЛАЗКА НЕДАБІТЫХ

«Тут узводзіцца мейарыяльны парк «Бязрозавы крыж». Акцыянерны капітал: ідэалізм, павага, воля, адданасць». Шчыт з такім надпісам глядзіць з пучэчы каля Стэжэна на граніцы паміж Бельгіяй і Галандыяй, якая праходзіць поблізу Падзеі, звязаная з яго з'яўленнем, прыцягнулі да невялікай і нівым не прыкметнай бельгійскай вёсачкі. Івоаг грамадскасці ўсіх краін.

Справа ў тым, што шчыт паставілі былыя эсэсаўцы з фламандскай дывізіі СС «Лангемарк», якая ў гады другой светнай вайны знаходзілася на савецка-германскім фронце і па-

кінула кривавы след на зямлі некалькіх еўрапейскіх дзяржаў. У самім Стэжэне ад рук акупантаў і іх мясцовых пасобнікаў загінуў не адзін дзесятак бельгійцаў.

Цяпер, на думку недабітых ваяк з «Лангемарка», іх «Бязрозавы крыж» павінен абяліць памяць аб іх саўдзельніках, якіх спасцігла справядлівая кара.

Вылазка эсэсаўцаў у Стэжэне — гэта толькі частка агульнай кампаніі па рэабілітацыі тых, хто прынес у свой час у Еўропу фашызм, вайну і незлічоныя пакуты. Бельгійскі друк падкрэслівае, што ў радзе за-

ходнееўрапейскіх краін удзельнічаюць уплывовыя нацысцкія і мілітарысцкія арганізацыі. У прыватнасці, у Фландрыі даўно іжо, не хаваючыся, існуюць дзве рэваншысцкія арганізацыі: «Фламандскі ваенны ордэн» і «Еендрахт», якія аб'ядноўваюць былых ваеннаслужачых вермахта і эсэсаўцаў. Ёсць шматлікія доказы таго, што яны цесна звязаны з рэваншысцкімі цэнтрамі ў ФРГ.

С. ВАЛАВЕЦ.

Голас Радзімы

№ 6 [1064]

ДРУГ И СОРАТНИК ЛЕНИНА

В этом году исполняется сто лет со дня рождения Надежды Константиновны Крупской. Более тридцати лет она шла рядом с великим вождем Коммунистической партии Советского Союза Владимиром Ильичом Лениным.

Крупская родилась 14(26) февраля 1869 года в Петербурге. Отец ее — Константин Игнатьевич Крупский (1838 — 1883) — выпускник Петербургской военно-юридической академии, призывал к наиболее передовым, демократически настроенным кругам русских офицеров. Мать — Елизавета Васильевна (1842—1915) закончила Петербургский Павловский институт.

Родители уделяли большое внимание воспитанию единственной дочери. После смерти отца мать оставалась спутницей Надежды Константиновны до конца своей жизни. Елизавета Васильевна поехала за дочерью, посланной в Сибирь. Она заболела о дочери, о Владимире Ильиче, скрашивая их неустроенный быт в ссылке и эмиграции.

Трудовая жизнь Н. К. Крупской началась рано, еще в гимназические годы. В 1883 году после смерти отца Надежда Константиновна начала заниматься перепишкой рукописей, давая частные уроки. После окончания гимназии работала репетитором, преподавала в профессиональной женской школе.

С начала 1890 года Надежда Константиновна стала принимать участие в работе марксистских кружков петербургских студентов-технологов Я. П. Коробки и Р. Э. Классона из группы Бруснева. В этих кружках Крупская впервые услышала имена вождей мирового пролетариата К. Маркса и Ф. Энгельса, узнала, что существует наука о законах развития общества, впервые познакомилась с работой Маркса «Капитал». «Первые две главы были очень трудны, — вспоминала Н. К. Крупская, — но начиная с третьей главы дело пошло на лад. Я точно живу воду пила. Не в терроре одиночек, не в толстовском самоусовершенствовании надо искать

путь. Могучее рабочее движение — вот где выход».

Найдя в учении Маркса ответ на волновавшие ее вопросы, двадцатилетняя Надежда Крупская стала пропагандисткой этого учения и начала преподавать в воскресно-вечерней школе («Смоленские классы») для рабочих на окраине Петербурга.

Крупская не была народной учительницей, как об этом пишут некоторые ее биографы. В школу она пошла, как и другие революционные марксисты, именно как пропагандист. Школа была для нее нелегальной возможностью принести в рабочую массу учение Маркса и Энгельса, вызвать у своих учеников чувство революционного протеста, развить их классовое сознание.

Рабочие быстро нашли общий язык со своей молодой учительницей, внимательно слушали ее уроки, делились с ней своими думами.

Когда в конце лета 1893 года в Петербург приехал Владимир Ильич Ленин, он использовал «Смоленские классы» как базу для рас-

ШКОЛА-ПОМНИК

Обальская подпольная камсамольская организация «Юные месціцы», якая аб'ядноўвала ў асноўным вучняў і выпускнікоў мясцовай сярэдняй школы, ва ўмовах страшэннага фашысцкага тэрору ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны два гады трымала ў напружанні і страху вялікі гітлераўскі гарнізон, гестапа і паліцыю.

Па ўказанню Сіроцінскага падпольнага райкома партыі члены арганізацыі ўладкаваліся на працу на чыгунку, прадпрыемствы, ва ўстановы, праніклі ў нямецкую камандатуру. Маючы радыёпрыёмнік, юныя месціцы размнажалі зводкі Савінфармбюро, распаўсюджвалі лістоўкі, здабывалі разведданыя. Выхаванец Обальскай школы Мікалай Аляксееў паведаміў, што гітлераўцы перавозяць «тыгры» і «пантэры» на платформах пад цюкамі з сенам. Савецкія дэтка абрушылі лавіну бомбаў на эшалоны з «блскрыўным фуражком».

Але ахвотней за ўсё юныя падпольшчыкі самі ішлі на дыверсіі. Узрыўчатку і міны рознага прызначэння яны атрымлівалі ад партызан. На баявым рахунку маладых патрыётаў 22 буйныя дыверсіі: узрывы вадакачкі, электрастанцыі, мастоў, эшалонаў, прадпрыемстваў.

Самаадданую мужнасць і стойкасць праявілі юныя месціцы і ў адкрытым адзінаборстве з ворагам.

Жнівень 1942 года. Першы правал. У сяцёр Лузгіных знайдзены лістоўкі, вяртатка толькі што адпраўленых да партызан байцоў-акружэнцаў. Ніякія катаванні не вырвалі ў камсамолак слова прызнання.

Суровы і лаканічны надпіс на магільнай пліце: «Сучаснікі і патомкі! Схіліце галовы. Тут спяць вечным сном члены падпольнай камсамольскай арганізацыі «Юныя месціцы» сёстры Марыя і Тоня Лузгіны, па-зверску закатаваныя фашыстамі 9 жніўня 1942 года».

Нядаўна Міністэрства асветы прыняло рашэнне пабудавать для Обальскай школы новы навучальны корпус на палешчанаму тышавому праекце. На беразе ракі Обаль, непадалёку ад старога двухпавярховага корпуса, будзе ўзведзены чатырохпавярховы будынак на 960 вучнёўскіх месцаў. Афармленне галоўнага ўвахода і вестыбуля адлюструе гераізм обальскіх падпольшчыкаў. Новы мемарыяльны будынак школы будзе заслужаным помнікам бесмяротнаму подзвігу юных савецкіх патрыётаў.

Урачыстая закладка школы-помніка намячаецца ў дзень дваццаціпяцігоддзя вызвалення рэспублікі — 3 ліпеня 1969 года.

Д. ЛЯШЧЫНСКІ,
кандыдат педагагічных навук, былы дырэктар Обальскай школы.

Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР імя Горкага ставіць спектакль па п'есе І. Новікава і М. Сулімава «Руіны страляюць ва ўпор», які ўваскрэшае гераічныя будні мінскага падполля ў 1941—1942 гг.
НА ЗДЫМКУ: сцена са спектакля.

ПАДЗЕІ КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ ● ПАПДЗЕІ

КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ ●

«АДЫСЕЙ З БЕЛАЯ РУСІ»

Пра жыццё, падарожжы і навуковую дзейнасць І. А. Гашкевіча расказвае апавесць «Адысей з Белаі Русі», якую выпускае выдавецтва «Беларусь».

Яе аўтар — літаратар і кінематаграфіст В. Гузанаў — правёў вялікую даследчую работу, адшукаў мноства невядомых дагэтуль дакументаў і фатаграфій. Урадженец Беларусі Іосіф Гашкевіч скончыў семінарыю ў Мінску і духоўную акадэмію ў Пецярбургу, тройчы на парусных суднах абышоў зямны шар; ведаў 13 моваў і лічыўся выдатным лінгвістам-сінолагам. Ён пабываў у Паўднёвай Афрыцы, Кітаі і многіх іншых мясцінах, склаў першы «Япона-рускі слоўнік», які быў выдадзены ў 1857 годзе ў Пецярбургу і ўдастоены прэміі Расійскай Акадэміі навук. У тым жа годзе Гашкевіча прызначылі рускім консулам у Японію. І ён 10

гадоў пражыў на востраве Хакайда.

Захварэўшы, Гашкевіч вярнуўся на радзіму, пасяліўся ў маёнтку ў Віленскай губерні і там працягваў вывучэнне ўсходніх моваў, напісаў кнігу «Пра карэнні японскай мовы», выдадзеныю пасля яго смерці.

МУЗЕЙ У БЮЦЕ

Біот — невялікае мястэчка паміж Ніцай і Канамі — стала вядомым з 1957 года, калі тут адкрыўся музей Фернана Лежэ. Прасторны белы будынак з фасадам, упрыгожаным каларовым барэльефам, выкананым на малюнку Лежэ, быў пабудаваны ўдавой нябожчыка мастака. З самага пачатку ён быў шырока адкрыты для наведвальнікаў, якія маглі знаёміцца са шматлікімі палотнамі, скульптурамі і малюнкамі мастака-камуніста Фернана Лежэ. Гэтымі днямі тут адбылася цырымонія пера-

дачы музея ва ўласнасць Францыі. Удава мастака Надзея Лежэ ўручыла ключы ад музея міністру па справах культуры Андрэ Мальро, які ў сваёй прамове высока ацаніў творчасць мастака. На цырымоніі прысутнічалі прадстаўнікі грамадскасці. Сярод гэсцей знаходзіўся пасол СССР у Францыі В. Зорын.

АНТАЛОГІЯ БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ

У выдавецтве «Беларусь» здалі ў друк «Анталогію беларускай народнай песні». Склаў яе народны артыст Савецкага Саюза Г. Цітовіч. У яе ўвайшлі чатырыста лепшых беларускіх народных песень, якія ў розныя гады былі запісаны Р. Шырмай, Г. Цітовічам, З. Мажэйка, Л. Мухарынскай і многімі іншымі збіральнікамі.

Ва ўступным артыкуле Г. Цітовіч дае кароткі агляд гісторыі развіцця бе-

ларускай народнай песні.

Зборнік дзеліцца на два вялікія раздзелы. У першым сабраны песні дараваляцкага перыяду: каландарна-абрадавыя, сямейна-бытавыя, калыханкі, любовныя, рэкруцкія, салдацкія, казацкія, баладныя, ігравыя, жартоўныя. У другім — песні савецкай эпохі, у якіх спяваецца пра барацьбу беларускага народа за Савецкую ўладу, пра станаўленне і ўмацаванне калгаснага ладу, пра Вялікую Айчынную вайну і сучаснае жыццё.

У МАСКВУ, НА ВЫСТАВКУ

104 карціны паслалі мастакі Беларусі на Усеаюзную выставку акварэльных работ, якая будзе праходзіць у Маскве ў сакавіку.

Сярод іх дзесяць акварэлей, якія зрабіў за час сваёй творчай паездкі па Гродзеншчыне В. Цвірко. З Узбекістана прывёз цэлы рад новых цікавых пейзажаў Г. Ціхановіч.

Серыя акварэльных малюнкаў «Архітэктурныя помнікі нашай краіны» М. Бельскага, відаць, таксама прыцягне ўвагу маскоўскага глядача. Усяго ў выстаўцы прымуць удзел сорак тры мастакі нашай рэспублікі.

ЗАЛАТЫ МЕДАЛЬ УЛ'ЯНЫ ЯКАВЕНКА

У вёсцы Пуцькі Чавускага раёна жыве Ульяна Якавенка — выдатная рукадзельніца, майстар высокамастацкіх твораў з ільняных тканін. Вырабы гэтых дэманстраваліся на раённых, абласных, рэспубліканскіх выстаўках народнага мастацтва.

У мінулым годзе лепшыя творы Ульяны Якаўлеўны былі паказаны на Усеаюзным фестывалі прыкладнага мастацтва ў Маскве. Асабліва маляўнічым было пакрывала, упрыгожанае беларускім нацыянальным арнамантам. За яго У. Якавенка прысуджаны дыплом першай ступені і залаты медаль лаўрэата фестывалю.

ИСТОЧНИК СВЕЖЕСТИ И БОДРОСТИ

Превосходным средством гигиены тела, закаливания организма являются водные процедуры: обтирания, обливания, душ, ванна, баня, купания в бассейне, в реке и в море — везде, где человеку служит его добрый друг — вода. Отлично зарекомендовала себя и русская паровая баня.

В России издревле баня была в большом почете у всего народа. Иноземный путешественник Олеарий еще в XVII веке писал: «Русские могут выносить чрезвычайный жар, и в бане, ложась на полки, велят себя бить и тереть свое тело разгоряченными березовыми венниками, чего я никак не мог выносить; затем, когда от такого жара они сделаются все красными и изнемогут до того, что уже не в состоянии оставаться в бане, они выбегают из нее голые, как мужчины, так и женщины, и обливаются холодной водой, а зимой, выскочив из бани, они валяются в снегу, трут им тело, будто мылом, и потом, остывши таким образом, снова входят в жаркую баню. Поэтому, — замечает далее Олеарий, — русские — крепкий, сильный, выносливый народ, способный переносить и стужу, и жар, и многие другие тяжелые испытания, встающие на жизненном пути».

Известный историк Н. Костомаров в очерках о домашней жизни и нравах русского народа в XVI—XVII столетиях указывает, что «баня была первой потребностью в домашней жизни как для чистоплотности, гигиены, так и для своего рода наслаждения. Баня была самым главным лекарством от всех болезней... В былые времена при первых признаках недомогания русский человек шел в баню, потел в ней, парился и выходил с облегченной душой, будучи уверен, что все сделано, чтобы выгнать недуг. Для простого народа баня была замечательным средством закаливания, устойчивости к холоду и жаре...»

Предприимчивый американец, некий доктор Шук, в конце прошлого века издал явно с целью рекламы коротенькую брошюру, где на все лады расхваливал свою

РАЗГОВОР О РУССКОЙ БАНЕ

водолечебницу с русской баней, установив плату в 50 центов с человека.

О «великолепной русской бане» писали А. Пушкин, А. Толстой. Баня была подлинной страстью Ф. Шалыпина.

«В какой бы город, — писал он, — я ни приезжал, первым делом, если хоть один пятак был у меня в кармане, шел я в баню и там без конца мылся, намывался, обливался, парился, шпарился и опять начинал все сначала».

В наше время строятся новые бани, отвечающие всем современным требованиям санитарии и гигиены. Причем в огромном большинстве случаев основной принцип русской бани — наличие парильни с соответствующими источниками парообразования — сохраняется.

Баня — одно из самых лучших средств предупреждения различных недугов, ухода за телом. Находясь в бане в атмосфере горячего и влажного воздуха, человек сильно потеет, в результате чего очищаются все поры, то есть сальные и потовые железы кожи, нередко содержащие в себе много всяких бактерий.

Изучая влияние бани на организм человека, известный русский физиолог академик И. Тарханов установил, что вес тела через полчаса после бани падает на 600 граммов (главным образом за счет потери воды); температура тела после бани временно повышается; число красных кровяных шариков и количество гемоглобина увеличиваются. Кровь густеет, но стоит только выпить 1—2 стакана воды и она возвращается к норме; после бани человек психологически чувствует себя свежее и бодрее, ему легко, приятно. Резкие колебания температуры при перемещении из моющей в парильню способствуют тренировке и укреплению нервных аппаратов, ведающих регулированием тепловых процессов в орга-

низме, что очень важно в деле профилактики простудных заболеваний. Паровая баня является фактором, значительно усиливающим кровоснабжение и тренировку сосудистых реакций не только внутренних органов и подкожной клетчатки, но и мышц, суставов и т. д.

Изучением воздействия паровой бани на процессы обмена веществ занимались известный ученый профессор В. Манассеин и его многочисленные ученики. Доказано, что пользование баней ведет к усилению белкового обмена и к улучшению усвояемости белков. Известно также стимулирующее действие на жировой и углеводный обмен. Пользование баней укрепляет организм, закаливает, повышает его защитные силы, противостоящие различным болезнетворным факторам. В лечебной практике баню используют как потогонное и отвлекающее средство.

Паровая баня весьма благоприятно действует на костно-мышечную систему, суставы, например, при болях в мышцах и костях, связанных с нарушением обмена, при ограничении подвижности в суставах вследствие хронического воспалительного процесса, наличии подагрических и других обменных заболеваний суставов, болезненных и ограничивающих движение рубцов. При явлении радикулита, миозита, неврита, невралгии, люмбаго, ишиаса врач также может счесть показанным применение паровой бани.

Хронический бронхит, катар дыхательных путей, хронический тонзиллит — в комплексном их лечении может занять свое место и баня. Врачи неоднократно отмечали, что при некоторых болезненных процессах паровой баней удается достичь лучших результатов, чем медикаментами. В некоторых случаях для усиления обмена веществ у тучных, страдающих ожирением людей, врач также может рекомендовать это средство.

Ф. БЕЛЕНИК,
главный врач Гродненской районной эпидстанции.

Фигурное катанье на каньках стала одним из любимых видов спорта юных жыхароў беларускай сталіцы. Сёлета ў школах, секцыях, групах фігурнага катання ў Мінску займаецца каля трох тысяч дзяцей. НА ЗДЫМКАХ: 1. Юныя фігурысты на трэніроўцы. 2. Вучаніцы школы фігурнага катання (злева направа) Лена ВІННІК, Аксана КОПЦЮГ, Святлана ЯКІМОВІЧ, Лілія ЗАПЛЬСКАЯ і Наташа САМУІЛАВА. Фота Ул. ЛУПЕНКІ.

«ПА АБОДВА БАКІ АКІЯНА»

Сябрам-суайчынікам за мяжкой прысвяціў Леанід Прокша кніжку «Па абодва бакі акіяна», якая нядаўна выйшла ў бібліятэцы газеты «Голас Радзімы». Восенню 1967 года ў складзе дэлегацыі ён пабыў у Канадзе, быў госцем Федэрацыі рускіх канадцаў, наведаў многія гарады гэтай краіны, быў сведкам трыумфу Савецкага Саюза на «ЭКСПО-67».

Аўтар расказвае аб рускіх, беларусах, украінцах, якія ўжо доўгія гады жывуць за мяжкой. Яны палюбілі Канаду, яна стала для іх другой радзімай, але Бацькаўшчыну не замяніць ім нішто. Сустрэча з чалавекам «адтуль», з Савецкага Саюза, — вялікае свята для землякоў за мяжкой. Яны прагна ловяць кожную вестку, кожнае слова праўды аб жыцці на Радзіме, ганарацца нашымі поспехамі, як ганарыліся тым, што сама доўгая чарга на выстаўцы ў Манрэалі была каля савецкага павільёна, што ён выклікаў найбольшую цікавасць і захапленне.

Не аднойчы члены дэлегацыі былі жаданымі гасцямі ў дамах землякоў, у аддзелах Федэрацыі на сходах і сустрэчах. Усюды яны адчувалі прыхільнасць да Савецкай краіны, вялікую цікавасць і добразычлівасць. Многія суайчынікі паспелі ўжо наведаць Радзіму, сустрэцца са сваякамі і цяпер дзяліліся ўражаннямі. Некаторыя яшчэ толькі збіраліся адправіцца ў гэта далёкае і такое важнае для іх падарожжа.

Сімпатыю ў аўтара выклікаюць усе гэтыя людзі,

што за доўгія гады жыцця на чужыне не згубілі сувязей з родным краем, падтрымліваюць як могуць і чым могуць сваю праграду.

ную арганізацыю — Федэрацыю рускіх канадцаў, з вялікімі цяжкасцямі, але ўсё ж выдаюць даражную для іх газету «Вестник».

У той жа час аўтара гэтай кніжкі прыйшлося сутыкнуцца з буржуазнымі нацыяналістамі, якія скажваюць праўду аб Савецкім Саюзе, наосяць шкоду справе міру, дружбы і ўзаемага разумення паміж народамі.

Як мы казалі, у аўтара ёсць цяпер сябры ў Канадзе і сярод беларусаў, і сярод рускіх, і сярод украінцаў. Не ўсе яны ведаюць беларускую мову. Каб кожны з іх мог прачытаць гэтую кніжку, яна выдадзена на рускай мове.

Спорт

ПОСПЕХ САВЕЦКІХ ФИГУРИСТАУ

У невялікім курортным горадзе Гарміш-Партэнкірхен (ФРГ) адбыўся чэмпіянат Еўропы па фігурнаму катанню на каньках.

«Бліскучым вядовішчам» назвалі рэпартажы і аглядалынікі сусветных тэлеграфных агенцтваў выступленне Ірыны Радніной і Аляксея Уланава ў парным катанні. Маладыя масткоўскія фігурысты заваявалі залатыя медалі чэмпіянату «Сярэбранымі», як і на нядаўнім першынстве краіны, засталіся неаднаразовыя чэмпіёны Еўропы, свету і Алімпійскіх гульняў ленинградцы Людміла Белавусава і Алег Пратапопаў. Бронзавыя медалі ўручаны чэмпіёнам СССР, ленинградскім фігурыстам Тамары Масквіной і Аляксею Мішыну.

Упершыню савецкія спартсмены заваявалі прызавае месца ў спартыўных танцах на лёдзе. Людміла Пахомова і Аляксандр Гаршкоў сталі ўладальнікамі бронзавых медалей.

Добра выступіў у мужчынскім адзіночным катанні масквіч Сяргей Чацвярухін, які заваяваў трэцяе месца.

Савецкія фігурысты ў Гарміш-Партэнкірхене дабіліся найбольшага поспеху за ўвесь час удзелу ў першынствах кантынента.

Аня МАРОЗАВА і Тамара ВЯРЭНІЧ — студэнткі 5 курса геалага-геаграфічнага факультэта БДУ імя Леніна. Праз некалькі месяцаў яны пакінуць сцены універсітэта. А пакуль што кожная хвіліна вольнага часу выкарыстоўваецца для заняткаў.

Фота І. АСКІРКІ.

Фота на 1-ай стар. узята з часопіса «Старшыня-сержант», № 12, 1968.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-33, 3-15-15.